

مفهوم هنر در تاریخ

۴۲

يك نظر سریع بتاریخ تحول نقاشی در ایران نیز ثابت میکند مفهوم هنر در طول تاریخ بطور کلی فرق دارد بطور تحقیق تاریخ نقاشی در ایران معلوم نیست اما از حفریاتی که چند سال قبل در ری شد و کوزه های سفالینی که بدست آمد نقاشی های روی آنها مبداء اش ۱۲۲۰ میلادی بود و همچنین در حفریاتی که در قصور خلفاء در سامره بعمل آمد نقشهایی از زمان ساسانیان بدست آمده است که از جمله نقش بهرام گورد در حال شکار که دختری پهلوی اسب ایستاده و مشغول نواختن چنگ است دیده می شود ولی در قرن سیزدهم که مغول حمله میکنند و ایرانرا فتح مینمایند هلاکو خان و فرزندانش بنقاشی علاقمند بودند و همین علاقه آنها باعث نفوذ نقاشی شرق در نقاشی ایران گردید در این موقع است که نقاشی ایران وارد مرحله جدیدی از تاریخ خود میشود و در این موقع است که از يك طرف نقاشان به حوادث تاریخی علاقمند میشوند و از طرف دیگر بر اثر رفت و آمد با چین کار استادان اینکشور را مورد توجه قرار میدهند کار استادان چینی عهد سونگ و مینگ Ming در کار استادان نقاشی ایران نفوذ میکند تپه ماهورها، درختهای پر شکوفه، درختان پراکنده و پیا جویبارها و چشمه هایی که از میان چند صخره کشیده میشود که در

نقاشی های ایران پس از این عهد دیده میشود اثر همان نفوذ است. نقاشی ایندوره نمیتواند به حالت و حرکات و قیافه ها روح بدهد و این نقص بزرگی است. اما کمال الدین بهزاد (تولد در حدود ۱۴۵۰ و فوت در ۱۵۲۰ میلادی) که وارث این وضع است بآن اعتناء نمیکند بلکه در فن نقاشی ابداع مینماید و تحولی بوجود میآورد تا بلوهایی که بهزاد کشیده از جمله مجموعه نقاشی معروف بوستان سعدی که تاریخ ۱۴۸۷ میلادی دارد و در کتابخانه قاهره مصر موجود است و با مجموعه که بنام تاریخ تیمور شهرت دارد و در سال ۱۴۶۷ میلادی کشیده شده و سابقا در کلکسیون Schulz بود. و فعلا در موزه امریکا مذبوط است و نیز تصاویری از خمسه نظامی که در موزه لنینگراد موجود میباشد. بخوبی معرف این تحول است. بهزاد نقاشی دوره مغول را که روح نداشت روح داد رنگهای یکنواخت و خسته کننده آرزمان را با ترکیب الوان که با مهارت تامی توام بود بصورت زیبایی در آورد اغلب کار های بهزاد هر کدام در نوع خود شاهکاری است بهزاد رنگ گوشت تن را آنقدر زنده و طبیعی جلوه داده است که انسانرا مبهوت میکند و از این گذشته نقاشی ایرانرا این استاد بزرگ بطبیعت نزدیک کرد. در دوره مغول بواسطه هجوم

اجانب و آنهمه فجایع و کشت و کشتار و جنایاتی که موی بر تن انسان راست میشود نقاشان روح شاعرانه و احساساتی داشتند بیشتر وقایع عشقی را مجسم میکردند در این عهد نقاشان برای بیدار کردن غرور ملی متوجه بصحنه های حماسی گردیدند و شاهنامه بزرگترین کتاب بود که میتوانست منظور آنان را بر آورد و از این نظر شاهنامه مورد توجه واقع میگردد و نقاشان از وقایع حماسی آن برده ها میکشید. در اواخر قرن نوزدهم این سبکها با ظهور کمال الملک (۱۳۵۹ هجری فوت ۱۳۱۹ شمسی) عقب رانده میشود.

کمال الملک در تابلوهایی که کشیده نشان میدهد که او پیرو مکتب کلاسیک اروپاست.

کمال الملک در مدتی که در خارج از ایران بسر میبرد آثار استادان این شیوه را کپی کرد. بهر حال آن نقاشی که نقش بهرام گور را بروی جام در حال شکار نقش کرده است یا رضای عباسی در تابلو چوپان گوز پشت که بتاریخ ۱۰۵۰ کشیده و اینک در کتابخانه لنینگراد موجود است یا تابلو شاهزاده گل و بلبل که منسوب بسطان محمد و در کتابخانه لنینگراد مضبوط میباشد و یا تابلو زن رقاصه که مهدی شیرازی آن را در ۱۲۳۵ کشیده هرگز نمی بقیه در صفحه ۲۸

توانسته اند مانند کمال الملک که آثاری مانند تالار آینه، آبشار بس قلعه، عمارت شهرستانک، حوضخانه عمارت گلستان کشیده است آثاری بوجود آورد و آن نقاشی که در عهد مغول بادرهم ریختن امیدها و لگد کوب شدن آرزوهایش بطرف مجلس عیش و عشرت توجه مینماید هرگز قادر نیست تابلویی که در زمان سلطنت صفویه که سعی شده برای احیاء غرور ملی از مجالس شاهنامه نقاشی شود درک نماید.

همانطور که تابلوهای آوردن زنی گدا، مجنون بسته بزنجیر را بخیمه لیلی کار میرسد علی و جنگ بر روی رود جیحون، باردادن تیمور در هنگام جلوس سلطنت و حمله لشکریان تیمور بشهر خیوه کار استاد بهزاد و آثار آقامیرک شاکردوی و همچنین کارهای خواجه عبدالصمد شیرازی، سلطان محمد ولایت، محمد یوسف اصفهانی و رضاعباسی و معین مصور و محمد زمان، مظفر علی و حبیباله مشهدی، شیخ محمد شاه کاظم یا محمد کاظم، شیخ محمد

مفهوم هنر

محمد علی شیخزاده ابو الحسن غفاری با تابلوهای شیران، کوه های البرز و دماوند استاد کمال الملک فرق فاحش دارد.

در نقاشی قدیم هیچگاه طبیعت آنچنان که بوده نمایش داده نشده است صورت انسان همیشه نیم پهلو یا نیم رخ است و بیوسه سعی شده است که این انسانها دارای دو چشم بادامی و ابروی کمان و دهان غنچه مانند داشته باشند و در نقاشی قدیم ایران صورتهای حالتی را نشان نمی دهد در هیچیک از تابلوها خنده یا گریه مجسم نگردیده است در صحنه طبیعت نقاشی های قدیم همیشه بهار مجسم گردیده است و درختان که ترسیم میگردد بر از شکوفه و گل است منظره برف زمستان و تابستان و پاییز را در این نقاشی ها راه نیست در نقاشی قدیم با اصول دور نما توجه نشده است در این نقاشی صورتهای همه یکنواخت و صاف است چهره ای با چروک نشان داده نشده است هیچگاه تنب های مختلفی دیده

نمیشود تمام آدمها دارای یک قد هستند دماغها یک اندازه است و حتی مثلا بین زن و مرد تفاوتی نیست در نقاشی قدیم هیچگاه کودک دیده نمیشود در مینیاتورها پیرزن وجود ندارد در حالیکه کار نقاشان فعلی ما که اغلب شاگردان کمال الملک هستند با آثار استادشان فرق دارد با اینکه نقاشان فعلی ماهنوز سنت های دیرین نقاشی را پیروی میکنند باز هم کسانی هستند که از شیوه امپرسیونیست و یا از سبکهای مدرن تر پیروی نموده و آثاری بوجود آورده اند. **نا تمام**

سنجش داوری

بقیه از صفحه ۲۶

این کتاب با مطالب و عکسهای پرو پاچه لغت و بزرگ و آرایش، اگر بدر آنچه مقدمه نویسی گفته است نخورد، اقلا بدر این میخورد که بعضی از دختر مدرسه ها مبلغ ۳۰ ریال سواکنند پس بد مطلق نباشد در جهان ولی با توجه بهمه اینها باید گفت که این کتاب از اشعار نوبسته آن بهتر است.

۴۰۰ دایم

ما آدمیان بر فلک هستی ایجاد هر یک جو فروزنده شاییم به بنیاد نگشوده نظر؛ بایدمان از نظر افتاد تاریک شود اختر جان در فلک تن آنگونه که گویی نشد از اول روشن ما مردم این شهر چه بی مهر و وفا ایم چندی که درین تنگ سرا بر سر پاییم از یکدیگر اینقدر گریزنده چراییم غفلت زدگانیم بدان گونه که یک سر بیداریمان در دم مرگت میسرا

زین پس چه زیان دارد اگر گوشه نگیریم با هم بنشینیم و غم و هم نپذیریم تا چون دگران در غم و افسوس نیریم کاین شبیه ندارد که همه طعمه مرگیم و زشاخه هستی همه ریزنده چو برکیم من شاعر این قرنم و از رفته نگویم سرمد شده ام تا سخن گفته نگویم آشفته درونم ولی آشفته نگویم خاموش نشینم اگر فکر جوان نیست بی فکر جوان فایده طبع روان چیست؟

صادق سرمد